

Draga prijateljja Minu Kjuder in Sergej Verč!

Petkov večer v Kobjeglavi me je prepričal, da je imela Katína, literarna junakinja iz romana Zrno od frmntona prav, ko je rekla svojim štirim otrokom po vrnitvi iz puljskega zapora leta 1946, tole: ko je stopila v sobo, kjer so jo otroci čakali, zbrani okoli mize, jih ni pozdravila, ni jih jokavo objela, ampak je obstala na pragu in jim trdo rekla: Otroci moji, naj se zgodi karkoli, maj obupat!

Tako sem doživel tudi vašo odrsko predstavitev komedije Južić in Juća, po kraško: Češpe na figi. Takoj na začetku sem presenečen ugotovil, da na odru pravzaprav niso amaterski igralci, saj igrajo tako ali pa celo bolje kot profesionalni igralci. Nejeverno sem prisluškoval, opazoval gibe, mimiko, komunikacijo med igralci, vživetost v zgodbo ... in vedno bolj se mi je potrjevalo, da sem priča nekakšnemu čudežu. In tako se je vse odvijalo do konca; niti za hip vam ni klecnilo, ni bilo spodrsov, vse se je vedno bolj zlivalo v celoto, v zaokroženo in popolno odrsko mojstrovino. Sram me je, ker do tega večera sploh nisem vedel za vas in za ta fenomen: ko amaterji igrajo kot profesionalci, celo bolj živo, bolj vživeto. Morda zato, ker pač med igranjem niso »v službi«, ampak so del tistega čudeža, ki se imenuje entuziazem, čista ljubezen do tega, kar delaš. Resnično, resnično vam povem: nisem se vam mogel načuditi in trepetal sem do konca, da vas v kakem prizoru ne bi spodneslo. Pa vas ni. Bili ste izjemni, in to je potrjevalo tudi občinstvo.

Malo prej sem govoril s prijateljem iz Tomaja, z Rudijem Vranom: bil je sinoči v Kobjeglavi na vaši drugi javni predstavi. Še danes se mu je smejalo, bil je navdušen, pravil mi je, da je bila dvorana v drugo povsem zasedena in da je nekaj žensk med vašim igranjem kar vriskalo od navdušenja. Ej, saj sem ti bil rekel, dragi Sergej, da je to tekst za ekstatično igranje; ekstasis, po Božje. Srečen sem, da vam je uspelo in srečen, da je ta tekst, ki so ga odklonila vsa primorska profesionalna gledališča, končno doživel to, kar mu pripada.

Še to: pisal sem ga posebej za igralce KD Šavrinke in anka Šavrini iz Gračišča. Torej njim na kožo, kot se reče. Ko sem jim komedijo izročil in so jo prebrali, so se ustrašili, mi govorili, da česa takega oni nikakor niso sposobni spraviti na oder. Še in še sem jih pregovarjal, a brez uspeha. Potem sem delo ponudil koprskemu, tržaškemu, goriškemu in ljubljanskemu gledališču. Nič. Le izgovori razno razni. Komedijo sem poslal na celjski natečaj in potem bral v Delu zapisa Matjaža Kmecla: da je bila v igri tudi neka komedija, napisana v narečju. Nagradili bi jo, če ne bi bila napisana v istrijanščini. Kajti oni je ne bi znali in ne mogli v tem govoru odigrati. In spet ni bilo nič. Potem se je nekaj premaknilo v Gračišču. Okorajžili so se in se odločili, da bodo Južića in Jućo na oder gor

spravili. Vsak teden sem se zapeljal v Gračišče, bil z njimi na vajah, da ne bi izgubili koraje. Iskal sem režiserja; edini, ki jih je prišel poslušat, si bil ti, Sergej. Ugotovil si, da so zdaj pa že tako uigrani, da bi bili tvoji posegi lahko le razdiralni. In si jih pustil, da igrajo pač po svoje. Edita Frančeškin je tudi prišla in ... odšla brez besed.

Potem je sledilo njihovih 64 predstav. Izčrpali so se, postarali, povprečna starost je bila že tam okoli 65 let. In so nehali, nadaljujejo le s skeči. Vendar: še preden so začeli izgubljati moč, je o njih režiser RTV Ljubljana, moj prijatelj Marjan Frankovič, posnel izjemen dokumentarni film z naslovom: Noč je moja, dan je tvoj. Ta film bi moral dobiti zasluženo priznanje kot dokumentarec, a ga ni

...

Sledi obdobje usihanja, nekam tonemo, v pozabo, seveda. Nato pa se oglasiš ti in zgodi se to, česar si ne bi mogel zamisliti niti v sanjah.

Naj bo sreča z vami! Zahvaljujem se vsem igralkam in igralcem, še posebej pa Minu Kjuder in Sergeju Verču. Srčna dobrota in toplina; to dvoje se je združilo z izjemnim režijskim darom, in rodila se je ljudska komedija v času, ko jo Primorci najbolj potrebujemo. Aleluja!

Vaš Marjan Tomšič

(Po istrsko: *Marjo Tončić!* Tako so me povsem spontano preimenovali, torej nekako posvojili ...)